

EURÓPAI OMBUDSMAN

Az európai ombudsman az európai uniós intézmények, szervek, hivatalok és ügynökségek tevékenysége során felmerülő hivatali visszasságokra vonatkozóan az uniós polgároktól, vagy valamely tagállamban lakóhellyel vagy bejegyzett székhellyel rendelkező természetes vagy jogi személytől érkező panaszok kivizsgálásával foglalkozik, illetve saját kezdeményezéséből is indít e tárgyban vizsgálatokat. Az ombudsmant az Európai Parlament választja meg a jogalkotási ciklus időtartamára.

JOGALAP

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 20., 24. és 228. cikke, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartájának 43. cikke.

Az európai ombudsman jogállását és feladatait az Európai Parlament 1994. március 9-i határozata rögzítette az Európai Bizottsággal való konzultációt követően, az Európai Unió Tanácsának jóváhagyásával^[1]. A határozat kapcsolódó végrehajtási rendelkezéseit maga az európai ombudsman dolgozta ki. A határozatot hatályon kívül helyezte és felváltotta az ugyanezen eljárást^[2] követő, 2021. június 24-i európai parlamenti [rendelet](#). Az európai ombudsman megválasztásának és visszahívásának menetét az Európai Parlament eljárási szabályzatának 231–233. cikke tartalmazza.

CÉLKITŰZÉSEK

A Maastrichti Szerződés (1992) által létrehozott európai ombudsmani szerv célja:

- a polgárok, illetve a valamely tagállamban lakóhellyel, illetve bejegyzett székhellyel rendelkező természetes vagy jogi személyek védelmének javítása az európai uniós intézmények, szervek, hivatalok és ügynökségek tevékenysége során felmerülő hivatali visszasságokkal kapcsolatban; valamint
- ezáltal a közösségi intézmények döntéshozatalának és ügyvitelének nyitottabbá tétele és demokratikus elszámoltathatóságuk növelése.

[1]HL L 113., 1994.5.4., 15. o. – módosította az Európai Parlament 2002. március 14-i (HL L 92., 2002.4.9., 13. o.) és 2008. június 18-i (HL L 189., 2008.7.17., 25. o.) határozata.

[2]Az Európai Parlament (EU, Euratom) 2021/1163 [rendelete](#) (2021. június 24.) az ombudsman feladatainak ellátására vonatkozó szabályokról és általános feltételekről (az európai ombudsman alapokmánya) és a 94/262/ESZAK, EK, Euratom határozat hatályon kívül helyezéséről (HL L 253., 2021.7.16., 1. o.).

A. Státusz

1. Megválasztás

a. Követelmények

Az európai ombudsmant olyan személyek közül kell kiválasztani, akik:

- az EU polgárai,
- rendelkeznek a polgári és politikai jogok teljes körével,
- függetlenségüket teljes mértékben garantálják,
- megfelelnek az országukban a legmagasabb bírói tisztség betöltéséhez szükséges feltételeknek és elismerten rendelkeznek az európai ombudsman feladatainak ellátásához szükséges szakértelemmel és végzettséggel, valamint
- a jelölésre irányuló felhívás közzétételét megelőző két évben nem voltak nemzeti kormányok tagjai, sem az Európai Parlament, az Európai Tanács vagy az Európai Bizottság tagjai.

b. A kinevezés menete

Minden parlamenti ciklus kezdetén, illetve az európai ombudsman elhalálozása, felmondása vagy felmentése esetén az Európai Parlament elnöke az európai ombudsman hivatalára történő jelölésre irányuló felhívást bocsát ki, és határidőt állapít meg a jelölések benyújtására. A jelöléseket az Európai Parlament legalább két különböző tagállamot képviselő, legalább 40 képviselőjének kell támogatnia. A jelöléseket az Európai Parlament Petíciós Bizottságához kell benyújtani, amely megállapítja elfogadhatóságukat. A bizottság kérheti a jelöltek meghallgatását. Az elfogadhatónak nyilvánított jelöléseket ezután szavazásra bocsátják az Európai Parlamentben. Az európai ombudsmant a leadott szavazatok többségével választják meg.

2. Megbízatus

a. Időtartam

Az európai ombudsmant az Európai Parlament választja meg minden választás után, saját jogalkotási megbízatása időtartamára. Az ombudsman újraválasztható.

b. Kötelezettségek

Hivatali ideje alatt az európai ombudsman:

- feladatai ellátása során teljes mértékben független és pártatlan;
- nem kérhet és nem fogadhat el utasítást semmilyen kormánytól, intézménytől, szervtől, hivataltól vagy egységtől;
- tartózkodik mindennemű, feladataival össze nem egyeztethető cselekedettől;
- nem vállalhat egyéb politikai vagy közigazgatási hivatalt, és nem folytathat semmilyen egyéb – akár kereső, akár ingyenesen végzett – foglalkozást.

3. Visszahívás

Az európai ombudsmant az Európai Unió Bírósága hívhatja vissza az Európai Parlament kérésére, amennyiben már nem tesz eleget a feladatai gyakorlásához szükséges feltételeknek, vagy amennyiben súlyos kötelességzegést követett el.

B. Feladatkör

1. Illetékesség

Az európai ombudsman az uniós intézményekben, szervezetekben, hivatalokban vagy ügynökségekben előforduló hivatali visszásságokkal foglalkozik.

a. Az európai ombudsman hivatali visszásságot találhat, amennyiben egy intézmény nem tartja be az alábbiakat:

- alapvető jogok,
- jogi szabályok vagy elvek,
- megfelelő igazgatás elvei.

Az európai ombudsman vizsgálatai elsősorban a következőkre vonatkoznak:

- átláthatóság a döntéshozatalban és a lobbizásban/elszámoltathatóságban,
- dokumentumokhoz való hozzáférés,
- szolgáltatási kultúra,
- eljárási jogok tiszteletben tartása,
- mérlegelési jogkör megfelelő alkalmazása,
- alapvető jogok tiszteletben tartása,
- munkaerő-felvétel,
- uniós személyzeti ügyek és kinevezések megfelelő kezelése,
- hatékony és eredményes pénzgazdálkodás,
- etika,
- nyilvánosság részvétele az uniós döntéshozatalban.

Az európai ombudsman által évente végzett vizsgálatok mintegy egyharmada a tájékoztatás hiányára vagy elutasítására vonatkozik.

b. Kivételek

A következő tevékenységekről nem folytatható vizsgálat:

- az Európai Unió Bírósága igazságszolgáltatási hatáskörében eljárva. Az európai ombudsman Európai Bíróságra vonatkozó vizsgálatai csak annak nem igazságügyi tevékenységeire vonatkoznak, például ajánlatokra, szerződésekre és személyzeti ügyekre;
- helyi, regionális és nemzeti hatóságok elleni panaszok, még ha ezek az Európai Unióval összefüggő ügyekre vonatkoznak is;

- a nemzeti bíróságokra vagy a nemzeti ombudsmanokra tartozó tevékenységek: az európai ombudsman az ezen szervek által hozott határozatok tekintetében nem jogorvoslati szerv;
- bármely olyan ügy, amellyel kapcsolatban az érintett szervezetben korábban még nem került sor megfelelő hivatali eljárásra;
- uniós tisztviselőkkel szemben a magatartásukkal kapcsolatban benyújtott panaszok.

2. Felkérések

Feladatköréből adódóan az európai ombudsmannak – ha megalapozottnak látja – vizsgálatot kell lefolytatnia, akár saját kezdeményezésére, akár az Európai Unió bármely polgára vagy valamely tagállamban lakóhellyel vagy bejegyzett székhellyel rendelkező természetes vagy jogi személy által hozzá közvetlenül vagy egy európai parlamenti képviselő közvetítésével benyújtott panasz alapján, kivéve, ha a szóban forgó ügy bírósági eljárás tárgyát képezi vagy képezte.

3. Vizsgálati hatásköre

Az európai ombudsman tájékoztatást kérhet

- az intézményektől és szervektől, amelyek kötelesek a kért tájékoztatást megadni és hozzáférést biztosítani számára a szóban forgó iratokhoz, kivéve, ha ezt az iratok megalapozottan bizalmas jellege miatt nem tehetik;
- ugyanezen intézmények és szervek tisztviselőitől és más alkalmazottaitól, akiknek az európai ombudsman felkérésére tanúvallomást kell tenniük, ugyanakkor eközben továbbra is kötik őket a rájuk vonatkozó szabályok;
- a tagállamok hatóságaitól, amelyek kötelesek valamennyi szükséges tájékoztatást megadni, kivéve, ha az információk átadását jogi vagy szabályozási rendelkezések tiltják. Az európai ombudsman még ilyen esetekben is hozzájuthat az információkhoz, ha kötelezettséget vállal arra, hogy nem adja tovább őket.

Ha nem kapja meg a kért segítséget, az európai ombudsman tájékoztatja erről az Európai Parlamentet, amely ennek megfelelően intézkedik. A nemzeti jogszabályok tiszteletben tartásával az európai ombudsman együttműködhet a tagállamok ombudsmanjaival is. A számára büntetőjogi kérdésnek tűnő ügyekről az európai ombudsman haladéktalanul értesíti az illetékes nemzeti hatóságokat és az Európai Csalás Elleni Hivatalt (OLAF). Adott esetben az európai ombudsman értesítheti azt az uniós intézményt is, amely felé a szóban forgó tisztviselő vagy alkalmazott elszámoltatható.

4. A vizsgálatok eredménye

Hacsak lehetséges, az európai ombudsman az érintett intézménnyel vagy szervvel összhangban lép fel, annak érdekében, hogy megtalálja a panaszos számára kielégítő megoldást. Amennyiben az európai ombudsman hivatali visszasságot állapít meg, ajánlásait továbbutalják az érintett intézménynek vagy szervnek, amelynek három hónap áll rendelkezésére ahhoz, hogy tájékoztassa az európai ombudsmant saját álláspontjáról. Ha az intézmény nem fogadja el a javasolt ajánlásokat, az európai ombudsman különjelentést készíthet és az Európai Parlament elé terjesztheti. Az

Európai Parlament pedig jelentést készíthet az európai ombudsman által benyújtott különjelentésről. Az európai ombudsman végül tájékoztatja a panaszost a vizsgálat eredményéről és az érintett intézmény vagy szerv álláspontjáról, valamint saját ajánlásairól.

C. Hivatali működés

Az európai ombudsman munkáját titkárság segíti, amelynek alkalmazottaira az európai közszolgálat szabályai vonatkoznak. A titkárság vezetőjét az európai ombudsman nevezi ki.

D. Tevékenység

Az első európai ombudsman, Jacob Söderman két cikluson át látta el hivatalát, 1995 júliusától 2003. március 31-ig. Hivatali ideje során fogadta el az Európai Parlament a helyes hivatali magatartás európai kódexét (2001). A helyes hivatali magatartás kódexe olyan eljárási szabályzat, amely figyelembe veszi a Bíróság ítélkezési gyakorlatában megtalálható uniós közigazgatási jogi elveket, és merít a nemzeti jogrendszerekből. Ellenőrzési feladatai gyakorlása során az európai ombudsman e kódex rendelkezései alapján vizsgálja, hogy történt-e hivatali visszaállás. A kódex ezenfelül a tisztviselők számára is iránymutatásként és forrásként szolgál, ösztönözve őket az ügyintézés legmagasabb szintű normáinak alkalmazására.

Nikiforos Diamandouros 2003 áprilisától töltötte be az európai ombudsman tisztséget, egészen 2013. március 14-ig, amikor 2013. október 1-jei hatállyal lemondott. 2006. július 11-én javaslatot terjesztett elő az európai ombudsman jogállásáról – ezt a javaslatot támogatta az Európai Parlament Petíciós Bizottsága, az Európai Parlament és az Európai Unió Tanácsa is. A státuszra vonatkozó szabályzatot módosították az európai ombudsman szerepének tisztázása és megerősítése érdekében, például a dokumentumokhoz való hozzáférése, illetve – amikor ebben illetékes – az OLAF tájékoztatása tekintetében.

Helyét 2013. október 1-jén – miután az Európai Parlament 2013. júliusi ülésén megválasztotta – Emily O'Reilly korábbi ír ombudsman foglalta el, akit a 2014-es és 2019-es európai választásokat követően kétszer megerősítettek hivatalában. Ő még inkább felhívta az európai ombudsmani szerepre a nyilvánosság figyelmét azáltal, hogy az uniós polgárok érdeklődésének középpontjában levő ügyekre összpontosított, gondoskodva arról, hogy az EU a legmagasabb szintű igazgatási, átláthatósági és etikai normákat teljesítse. Előmozdította az átláthatóságot az uniós döntéshozatali folyamatban, különösen a háromoldalú egyeztetéseken és az Európai Unió Tanácsában, valamint a lobbizás, a szakértői csoportok, összeférhetetlenség, forgóajtó-jelenség, az uniós ügynökségek (például az Európai Határ- és Partvédelmi Ügynökség, a Frontex) és a nemzetközi tárgyalások (például a transzatlanti kereskedelmi és beruházási partnerség) tekintetében. Sokat tett a visszaélések bejelentésére, az európai polgári kezdeményezésre és a fogyatékosokra vonatkozó szabályok javításán. Megvizsgálta az Európai Bizottság egy korábbi főtitkárának kinevezésével kapcsolatos hivatali visszaállásokat is. Az európai ombudsman koordinálja az Ombudsmanok Európai Hálózatát is, és 2017 óta két évente egyszer kiadja a „jó közigazgatásért járó díjat”.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

Bár az európai ombudsman tevékenysége gyakorlása során teljes mértékben független, hivatalának parlamenti ombudsmani jellege van. Az 1. fejezetben ezért történik hivatkozás az EUMSZ Európai Parlamenttel foglalkozó 228. cikkére. Az európai ombudsman szoros kapcsolatban áll az Európai Parlamenttel, amely kizárólagos felelősséggel tartozik az ombudsman megválasztásáért és kérheti az Európai Bíróságtól az ombudsman hivatalából való elbocsátását, továbbá meghatározza a munkája végzésére vonatkozó szabályokat, segíti vizsgálatait és fogadja jelentéseit. Az Európai Parlament Petíciós Bizottsága az eljárási szabályzat 232. cikke alapján minden évben jelentést készít az európai ombudsman tevékenységét összefoglaló éves jelentésről. E jelentések ismételtén kifejezték az európai ombudsman munkája iránti teljes támogatást, és hangsúlyozták, hogy az uniós intézményeknek teljes mértékben együtt kell működniük az ombudsmannal, hogy konkrétan az ombudsman ajánlásainak végrehajtása révén növeljék az EU átláthatóságát és számonkérhetőségét. Az Európai Parlament 2019. február 12-én rendelettervezetről szóló állásfoglalást fogadott el, amelyben az európai ombudsman függetlenségének és hatásköreinek megerősítése céljából javaslatot tesz az európai ombudsman alapokmányának naprakésszé tételére. Az Európai Bizottság véleményének és az Európai Unió Tanácsának 2021. június 18-i egyetértését követően az Európai Parlament 2021. június 24-én elfogadta az európai ombudsman új alapokmányáról szóló [rendeletet](#), amely kodifikálja a hivatali munkamódszerek többségét, például a saját kezdeményezésű vizsgálatok indítására vonatkozó hatáskört.

Georgiana Sandu
10/2023

